Surinkta archeologinė medžiaga - penkios žiestų lygiu paviršiumi puodų šoninės šukės, du pakraštėliai, geležinis kriauninis peiliukas bei nemažas kiekis susilydžiusių plytų leidžia datuoti šį objektą XVI-XVII a. Apibendrinant tyrimų duomenis galima konstatuoti, kad tai vis dėlto ne senovės gynybiniai įtvirtinimai, o tikriausiai senovės gamybos vieta.

Jonas Balčiūnas, Bronius Dakanis, Arūnas Strazdas

Archeologijos paminklų žvalgymas 1992 ir 1993 metais

LKP MC 1992 ir 1993 metais toliau žvalgė įvairius archeologijos paminklus ir radimvietes. Straipsnyje aprašomi 1992 ir 1993 metais išaiškinti nauji archeologijos paminklai ir minimi dirbiniai rasti jau žinomuose paminkluose.

1992 m. žvalgyti archeologijos paminklai

Ignalinos raj., Laumakės (Dietkaučiznos) kaime rastas akmuo su iškaltu dubeniu, kryžiumi ir apskritimu. Jis yra 850 m į PV nuo Lukošiškės ežero, 150 m ta pačia kryptimi nuo Dietkaučiznos kaimo, 50 m į V nuo bevardžio upelio, eglynėlio V pakraštyje. Akmuo rausvo stambiagrūdžio granito, netaisyklingo apskritmo formos, 155x140 cm dydžio ir 65 cm aukščio. Viršuje iškaltas 107 cm skersmens apskritimas, o jo viduryje - 17 cm skersmens ir 15 cm gylio dubuo bei kryžius platėjančiais galais ir 8,5 cm ilgio kryžmomis. Akmuo atvilktas iš greta esančių dirbamų laukų. Aplink yra ir daugiau akmenų, tik smulkesnių. Šį akmenį nurodė T. Šidiškis.

Joniškio raj. aplankyta Linksmėnų (Kurmaičių) senkapių vieta ir Rudiškių senkapiai.

Archeologinėje literatūroje nurodoma, kad į muziejus iš Linksmėnų (Kurmaičių) senkapių yra patekę apie 7O III-XII a. radinių (LAA. T. 3. P. 64). Į Š nuo Kurmaičių kaimo kapinių buvusi senkapių dalis visiškai sunaikinta kasant žvyrą, tačiau 20 m į ŠV nuo šių kapinių ir į V nuo kelio Kepaliai-Gasčiūnai dar gali būti išlikę kapų. Apie 3O m į PV nuo sodybos, dirbamame sklype, rastas geležinio dirbinio (greičiausiai įmovinio ietigalio) fragmentas. Šioje vietoje būtų tikslinga atlikti žvalgomuosius kasinėjimus.

Rudiškių senkapiai yra 400 m į PV nuo Rudiškių bažnyčios, 100 m į ŠR nuo Mūšos upės kairiojo kranto, abipus kelio Rudiškiai-Žmirkliai. Iš pasakojimų žinoma, jog žmonių kaulai ir radiniai randami dideliame apie 4 ha dydžio plote. Archeologinėje literatūroje minima, kad apie 6O III-XIII a. kapams būdingų dirbinių pateko į muziejus (LAA. T. 3. P. 99). 1992 m. pavasarį apie 6O-7O m į PR nuo kelio Rudiškiai-Žmirkliai, senkapių PR dalyje, buvo iškastas 5-7 m pločio griovys į valymo įrenginius. R. Oliušauskas griovio vietoje rado žalvarinę trapecijos formos plokštelę ir žmonių kaulų. Lankant šiuos senkapius jau užlyginto griovio vietoje rasta žmonių kaulų.

Žagarės piliakalnio, vadinamo Raktuvės kalnu, Joniškio raj. senovės gyvenvietės dalyje, esančioje į P, PV ir V nuo piliakalnio, o taip pat prie piliaklanio (kapinių) ŠV pakraščio rasta žiestų ir lipdytų(?) puodų šukių lygiu paviršiumi, molio tinko gabalėlių, kauliukų.

1991 m. LKP MC V. Almonaitis pranešė apie Kaune (prie Amalių) D. Juškos surastą piliakalnį. Piliakalnis, vadinamas Šuneliškių kalnu, yra 1,15 km į ŠR nuo Pažaislio bažnyčios ir vie-

nuolyno, 3OO m į PR nuo Vilniaus-Kauno geležinkelio, į Š-ŠR nuo Kauno marių kranto ir į R nuo Šuneliškių griovio upelio kairiojo kranto. Į P nuo piliakalnio, marių vietoje, buvo Vieškūnų kaimas, kuriam ir priklausė piliaklanis. Jis įrengtas aukštumos kyšulyje į buvusį Nemuno slėnį. Iš P piliakalnį skalauja marios, iš V - griova (Šuneliškių griovys). R yra dauba, besileidžianti į marias, o Š riboja beveik lygi aukštuma. Iš tos pusės piliakalnis nuo laukų atskirtas apie 6O m ilgio, 2O m pločio ir 2,5 m gylio grioviu. Piliakalnio aikštelė netaisyklingo trikampio formos, 28 m ilgio Š-P kryptimi ir beveik tiek pat pločio ties pylimu. Aikštelės Š gale supiltas pylimas, kuris 27 m ilgio ir 3 m aukščio iš vidinės pusės, o nuo minėto griovio dugno - 6 m aukščio. Į P nuo aikštelės esantis šlaitas 4 m aukščio, leidžiasi į griovį. Už griovio yra 9 m ilgio ir 4 m pločio bei 1,5 m aukščio nuo griovio dugno pylimas. Jo P 8O cm aukščio šlaitas leidžiasi tarsi į dar vienos aikštelės 3 m ilgio liekanas, griūvančias į marias. Piliakalnio šlaitai statūs, iki 9 m aukščio. V šlaite, 3-3,5 m žemiau aikštelės, yra iki 2,5 m pločio terasa, besitęsianti per visą šlaitą. Š pylimo R pusės išoriniame šlaite, 3 m aukštyje, suformuota 1-1,5 m pločio terasa. Be to, tarp to paties pylimo R galo ir šlaito padarytas 2 m pločio tarpas patekti į aikštelę. Jie, kaip ir nedidelis apkasas P aikštelės gale, gali būti vėlesnių karinių įtvirtinimų liekanos (šalia, už Šuneliškių griovio, prasideda Kauno carinės tvirtovės įrenginiai). Pasakojama, kad "kalne yra užgriuvęs senas namas; buvo anksčiau ir skylė tokia - dratą galėjai ilgą įkišti". Taip pat pasakojama, "kadais čia nusižudė vietos dvarininko duktė. Nuo tada čia pradėjo vaidentis. Eini naktį - tai čiulba, tai staugia. Bet dažniausiai tai šunys vaidendavosi visokie. Vis šuva toks išbėgdavo nuo to ravo. Nuo tų šunų toks ir kalno vardas".

Pakruojo raj. Dargužių k. rasti senkapiai. Jie yra 700 m į P nuo kelio Pakruojis-Šiauliai, 200 m nuo Obelės upelio, pralaidos kelyje Šukioniai-kelias Pavėzgiai-Lygumai, 100 m į ŠR nuo šio kelio. Iš pasakojimų žinoma, kad čia buvo išariama daug žmonių kaulų, dirbinių, monetų. Vasarojumi apsėtame lauke (apie 0,5 ha plote) rasta daug žmonių kaulų (vienas pažaliavęs). Greičiausia čia buvo rasti ir archeologinėje literatūroje minimi V-VIII a. žalvariniai papuošalai (LAA. T. 3. P. 30). Senkapius parodė J. Mėžienė.

Prienų raj., Bačkininkėliuose, 1,35 km į PV nuo Nemuno ir Redimisčio bei tiek pat į ŠR nuo Nemuno ir Tumulšios santakų, Nemuno kairiajame krante, E. Ivanauskas rado įmovinį ietigalį iš degintinio kapo ir žmogaus šlaunikaulį. Į PV nuo radimvietės yra dvarvietė, kurioje rasta XVII a. antrosios pusės koklių.

Šilalės raj. Antininkų kapinyno V dalyje neseniai išarta nedegintų ir degintų kaulų, geležinis įtveriamasis ietigalis su viena užbarzda, žalvarinė pasaginė segė su platėjančiais išplotais galais, žiedas pastorinta priekine dalimi, puošta skersinėmis įkartomis, įvija, pusė mėlyno stiklo karolio, žiestų puodų šukių, iš kurių viena puošta dvigubų griovelių ornamentu. Be to, rasta ir sidabrinė antkaklė smailėjančiais galais ir tordinuotu lankeliu be užsegimo. Iš S. Olšviko gauta dalis žalvarinio diržo apkalėlio(?) su buvusia kilpele ir keturkampė plokštelė su iškalta apskrita skyle. Jie rasti anksčiau artame Burbiškių kapinyne. Arime, šalia Pakisio piliakalnio senovės gyvenvietės, rasta lipdyto puodo šukė lygiu paviršiumi, o ariamoje Vedrių piliakalnio senovės gyvenvietėje - lipdytų puodų šukių grublėtu (viena puošta piršto įspaudėlių ornamentu) ir lygiu paviršiumi, molio tinko gabalų. Prie R Simėnų kapinyno pakraščio rastas titnaginis pusiau šoninis gremžtukas. Vytogalos kapinyne, į PR nuo kaimo kapinių, išarta daug

sudegusių kauliukų. Alkupio kaime išaiškinta, kad alkakalniu laikomoje kalvoje, vadinamoje Švedkalniu, prieš 2 metus 30 cm gylyje buvęs rastas "durtuvas" (įmovinis ietigalis - aut.).

Šilutės raj. į P-PV nuo Akmeniškių ir į R nuo Gailaičių (Uoksų) piliakalnių aptiktos senovės gyvenvietės. Nesuartoje Akmeniškių piliakalnio senovės gyvenvietėje kultūrinis sluoksnis storas, ariamoje - išarti židiniai su apdegusiais akmenimis ir degėsiais. Rasta lipdytų puodų šukių grublėtu ir lygiu paviršiumi, geležies šlako, molio tinko gabalų. Gailaičių (Uoksų) piliakalnio senovės gyvenvietės kultūrinio sluoksnio storis - apie 30 cm, beveik visas perartas. Aptikta lipdytų puodų šukelių lygiu paviršiumi, molio tinko gabalėlių. Žiestų ir lipdytų puodų šukių lygiu paviršiumi, geležies šlako ir apdegusių akmenų rasta ir į PV bei Š-ŠR nuo Šiuparių piliakalnių esančiose senovės gyvenvietėse. Į Š-ŠR nuo Šereiklaukio piliakalnio, aukštų laukų pakraštyje prieš Nemuno slėnį, taip pat aptikta senovės gyvenvietės liekanų (į piliakalnio teritoriją neįtrauktos, nes reikalingi papildomi žvalgomieji archeologiniai tyrimai). Arime pastebėtas vietomis išartas juodas kultūrinis sluoksnis, rasta žiestų(?) ir lipdytų puodų šukių lygiu, brūkšniuotu ir grublėtu(?) paviršiumi, geležies šlako, molio tinko, gludintų ir apdegusių akmenų. Kiek toliau, už 200 m į ŠR nuo piliakalnio, jau šiek tiek žemėjančių Nemuno link slėnio laukų smėlingoje dalyje rasta mikrolitinė skeltė, retušuota iš priešingų šonų pusių statmenu retušu, skaldytinio dalis ir 3 nuoskalos. Ką tik suartuose Kreivėnų senkapiuose išarta palaidojimų su sudegusiais žmonių kauliukais, nedegusiais žirgų dantimis ir kaukuolės kaulais, anglimis ir degėsiais. Rasta peilio ar dalgio įkotė, susilydžiusio žalvarinio dirbinio gabalas, nupjauto dvigubo kūgio formos gintarinis karolis ir lipdyto puodo šukė lygiu paviršiumi.

Švenčionių raj. 1992 m. rasti du pilkapynai. Popeliškės I vnk. pilkapiai (Sarių apyl.) yra apie 300 m į ŠR nuo Popeliškės I vnk. sodybos ir apie 200 m į ŠR nuo keliuko tarp kaimų Apkartai-Popeliškė I tilto per Sarios upę, Žeimenos girininkijos Melagėnų miško 161 kvartalo P pakraštyje, abipus minėto keliuko. Pilkapyne yra 4 pilkapiai, išsidėstę prie lomos šlaito ir šio šlaito viršutinėje dalyje nuo 1 m iki 7-15 m atstumu vienas nuo kito. Sampilai apie 6 m skersmens ir O,3-O,4 m aukščio, gerokai sulėkštėję, vieno pakraščiuose pastebimos nedidelių akmenų vainiko liekanos. Pagal išvaizdą pilkapius galima datuoti I tūkstantmečio po Kr. viduriu - antrąja puse.

Vilniaus raj. Veliankos (Žingių) pilkapiai yra 25O m į Š nuo Žingių pilkapių ir 1OO m ta pačia kryptimi nuo Danilavos-Purviniškių kelio tilto per Asvejos (Dubingių) ežero sąsiaurį, abipus šio kelio, Dubingių miško 1O7 kvartalo V dalyje. Pilkapynas rengtas aukštumoje banguotu paviršiumi. Į R nuo jo yra bala, o už 8O m į PV - Asvejos (Dubingių) krantas ties sąsiauriu. Daugiau kaip 4 ha plote yra 93 pilkapiai. Jų sampilai - nuo 4 iki 14 m skersmens ir nuo beveik suplokštėjusių iki 1,2 m aukščio. Keli pilkapiai - su pailgų duobių ir griovių aplink sampilus žymėmis. Atstumai tarp pilkapių - 2-1O m, tik vienas yra už 3O m nuo kitų į P-PR. Per pilkapyno P dalį ir Š dalies R pakraštį ŠR-PV kryptimi nutiestas Danilavos-Purviniškių kelias, kuris sunaikino daug pilkapių. Taip pat per P pilkapyno dalį ta pačia kryptimi nutiesta ir elektros linija. Po ja atsidūrė 2 pilkapiai ir 2 pilkapių dalys. Pilkapyno R pakraštyje, prie minėto kelio buldozeriu išstumdyta duobė šiukšlėms, pastatytas tualetas ir įvairiu laiku iškasta apie 3O bulviarūsių. Keliuose pilkapiuose seniai iškasta po duobę. Pilkapius 1992 m. surado P. Tebelškis.

Verbiškių k., Vilniaus raj. rastos dvi akmens amžiaus stovyklavietės ir akmens amžiaus gyvenvietė. Šie paminklai yra apie 400 m į Š nuo Verbiškių kaimo, 500 m į R nuo Pikeliškių (Žaleso) ežero, abipus bevardžio kanalo, įtekančio į Žalesos upelį. Akmens amžiaus stovyklavietėse surinkta apie 3OO titnago dirbinių, tai gremžtukai, grandukai, skeltės, nuoskalos, ašmenėliai, skaldytiniai. Stovyklavietės datuojamos vėlyvuoju mezolitu. Akmens amžiaus gyvenvietėje rasta puodų šukių su augalinėmis ir grūsto granito priemaišomis, strėlių antgalių, lancetinių antgalių, gremžtukų, grandukų - iš viso apie 3O dirbinių. Gyvenvietė datuojama viduriniuoju-vėlyvuoju neolitu. Visi šie akmens amžiaus paminklai ribojasi vienas su kitu. Atskirai išskirti todėl, kad skiriasi jų chronologija.

Miškinių k., Vilniaus raj. rasta akmens amžiaus gyvenvietė. Ji yra apie 700 m į Š nuo Verbiškių akmens amžiaus stovyklavietės. Čia rasta smulkių puodų šukių, trikampių strėlių antgalių, gremžtukų, grandukų. Gyvenvietė datuojama vėlyvuoju neolitu.

1993 m. žvalgyti archeologijos paminklai

Anykščių raj. Butėnų dvarvietėje esančioje 150 m į Š nuo Šventosios upės dešiniojo kranto, 200 m į P nuo Butėnų kaimo gatvės, 70 m į V nuo Butėnų kaimo kapinių, kaimo gyventojų dirbamoje žemėje surinkta neglazūruotų ir žalių glazūruotų koklių su augaliniu ornamentu, keramikos, rasta 1O Jono Kazimiero ir 3 Kristinos šilingai. Dvarvietėje iškasti 5 šurfai po 1 kv. m. Kultūrinis sluoksnis 2O-5O cm storio, visiškai suartas. Dvarvietė datuotina XVII a. pabaiga - XVIII a.

Ignalinos raj. 1993 m. rudenį buvo rasti trys iki šiol nežinoti archeologijos paminklai.

Puškių piliakalnis Rimšės apyl. yra į ŠR nuo kelio Rimšiai-Vydžiai (dab.Baltarusija) ir į Š nuo kelių Rimšė-Vydžiai ir Rimšė-Meikštai išsišakojimo, Prūto ež. V krante, vieno iš pusiasalių P dalyje. Piliakalnis įrengtas gana masyvios kalvos (nelygaus gūbrio) aukštesniame P gale, kurį iš V juosia Prūto ežeras, o iš P ir V pusės - žemumos. Kalvos R, P ir V šlaitai apie 12-15 m aukščio, R pusės - status, o P-V ir ŠV - gana nuolaidūs. Š pusėje, kur nuo likusios gūbrio dalies piliakalnį skiria natūralus pažemėjimas, šlaitas vidutinio statumo, maždaug 6-7 m aukščio, vietomis gerokai deformuotas statant čia įvairius pastatus. Piliakalnio šlaitų viršutinė dalis visose pusėse stati, 1,5-3,5 m aukščio. Gali būti, kad tai padaryta piliakalnyje XIX a., pastačius bažnyčią ir įrengiant jos šventorių bei dvarininkų Pisani kapinaites, tačiau šlaitų viršus galėjo būti padarytas statesnis jau įrengiant piliakalnį. Dabar piliakalnio aikštelė ovalo formos, siauresniu P galu ir beveik tiesiu Š kraštu, žemėjanti į P pusę, maždaug 75 m ilgio Š-ŠV-P-PR kryptimi, apie 50 m pločio ties Š-ŠV galu bei apie 32 m pločio ties P-PR galu. Atrodo, kad gerokai aukštesniame aikštelės Š-ŠV gale galėjo būti pylimas, kuris nuskleistas įrengiant čia kapinaites. Nedidelis pylimas galėjo būti ir aikštelės P-PR gale. Tai tarsi rodo šiame gale prie aikštelės krašto esantis nežymus pakilimas. Piliakalnis gerokai sužalotas ir iš dalies deformuotas statant jame bažnytėlę, įrengiant jos šventorių ir dvaro kapinaites, statant įvairius pastatus. Nepaisant visų sužalojimų piliakalnio aikštelėje, ypač jos P dalyje, pastebimas sodrus juodos spalvos apie 70 cm storio kultūrinis sluoksnis, kuriame rastos dvi lipdytos keramikos brūkšniuotu paviršiumi šukės.

Duomenis, kad čia gali būti piliakalnis, pateikė V. Kondratas.

Laukstenių pilkapiai II (Kazitiškio apyl.) yra apie 1,2 km į V nuo kelio Ignalina-Dūkštas, apie 700 m į R-ŠR nuo Serbentinio upelio kairiojo kranto ir apie 200 m į R nuo Laukstenių pilkapių I (AR-1517), Vaišniūnų girininkijos 65 kvartalo vidurinėje dalyje, į Š nuo miško keliuko. Lygioje vietoje, maždaug trečdalio hektaro pailgame V-PV-R-ŠP kryptimi plote tarsi dvejomis grupelėmis, nuo 8 m iki 15-3O m atstumu vienas nuo kito, išsidėstę 5 pilkapiai. Jų sampilai 5-7 m skersmens ir O,3-O,6 m aukščio, atrodo, gerokai sulėkštėję. Prie dviejų pilkapių pastebimi nežymūs buvusių griovių pėdsakai. Dviejų sampilų kraštai sužaloti buvusio ir jau apleisto miško keliuko. Sprendžiant iš išvaizdos pilkapius galima datuoti I tūkstantmečio po Kr. II puse - II tūkstantmečio pradžia.

Padūdžio pilkapis (Grybėnų apyl.) yra 200 m į P nuo kelio Grybėnai - kelias Ignalina-Dūkštas, apie 150 m į R nuo Padūdžio pilkapyno (AR-169) R pakraščio ir apie 100 m ta pačia kryptimi nuo bevardžio upelio dešiniojo kranto, miško keliuko į Bajorų kaimą R šone. Pilkapio sampilas kiek sulėkštėjęs ir deformuotas, apie 7 m skersmens ir apie O,6 m aukščio. Sampilo PR šlaite pastebimi senos duobės pėdsakai.

Lankant Čeberakų (Pasamanės) piliakalnį (AR-1891) jo aikštelės V pakraštyje, ties lapės ola, medžiotojų iškastame pilkos spalvos kultūriniame sluoksnyje buvo aptiktas lipdyto puodo brūkšniuotu paviršiumi pakraštėlio fragmentas. Lipdytos keramikos brūkšniuotu paviršiumi šukė rasta ir Jakaviškių piliakalnio (AV-2O78) Š šlaite.

Jonavos raj. Sangailiškių k. surastas kapinynas, vadinamas Pilkalniu. Tai laukų-kalvos aukštesnis iškyšulys į Barupės slėnį, pailgas ŠR-PV kryptimi. Maždaug 1989 m. kapinyne, kasant smėlį (pradėtas kasti 1985 m.), rasdavę "ilgų tiesių kalavijų" (radę 2 ar

3). Vieną "kalaviją" viršaitis A. Ivaškevičius nuvežęs į Kėdainių kraštotyros muziejų. Rasta ir žmonių kaulų. Į ŠR nuo likusios kapinyno dalies yra iškastas karjeras, PR kapinyno pusė - ariama. Pasakojama, kad Pilkalnį kareiviai supylę kepurėmis (nes kastuvų nesinešioję). Ten esą palaidoti prancūzai. Tai, matyt, senosios Kulvos kapinynas (Kulvos žemė minima jau 1382 m., o dvaras - XV a.), esantis tik 1,1 km į PV nuo buvusio Žemutinės Kulvos dvaro (2,2 km nuo Kulvos bažnyčios), 85Om į ŠR nuo Laikiškių kaimo kapinių (kapinyno?), 75O m į PR nuo Barupės dešiniojo kranto ir 1OO m į ŠR nuo Kauno-Kulvos kelio. Tik 1,7 km į R nuo šio kapinyno ir 1,35 km į P-PR nuo Kulvos bažnyčios, jau Naujasodžio k. laukuose, yra aplinkoje vyraujanti kalva. Jos Š-ŠV dalyje, iškasinėtoje duobėmis, rasta tinko gabalų ir metalinis durų(?) apkalas. Galbūt tai koplyčios liekanos.

Šafarkos k. rasti du spėjami pilkapiai. Jie yra 1,8 km į PV nuo kelio Kaunas-Jonava, 600 m į ŠV nuo geležinkelio Kaunas-Jonava, abipus miško keliuko, skiriančio Svilonių girininkijos 5O-tą ir 44-tą miško kvartalus. Pirmasis pilkapis yra į Š nuo minėto keliuko, 5O-to kvartalo PR pakraštyje. Jis yra 5 m skersmens ir O,5 m aukščio, apjuostas grioviu. Apie 4O m į PV šio pilkapio jau 44-tojo kvartalo ŠV pakraštyje yra kitas 4 m skersmens ir O,5 m aukščio deformuotas pilkapis. Pilkapiai yra drėgname miške.

Kaišiadorių raj., Našlėnų (Kmitų) spėjami pilkapiai yra 25O m į V nuo pirmųjų pilkapių ir tiek pat į R nuo Raišuvos upelio dešiniojo kranto, abipus Našlėnų miško 7 ir 1O kvartalų linijos. 3 pilkapiai (į Š nuo kvartalinės linijos 1, į P-2), išsidėstę vienas nuo kito maždaug per 5O m. Sampilai apie 8 m skersmens ir 7O-8O cm aukščio. Viename pilkapyje seniai iškasta 1,5 m skersmens duobė. Kapitoniškių senovės gyvenvietėje, esančioje į ŠR nuo kapinyno (buvusių pilkapių?) ir užimančioje apie 2OO m ilgio

ŠR-PV kryptimi ir 100 m pločio teritoriją, pastebėtas kultūrinis sluoksnis, rasta lipdytų puodų šukių brūkšniuotu ir lygiu paviršiumi, geležies šlako ir tinko gabalų. Kapinyne ir senovės gyvenvietėje yra ir akmens amžiaus gyvenvietė. Aptikti titnaginis peilis, nuoskala ir skeltė su utilizacija, vidurinė skeltės dalis ir skeltės apatinė dalis retušuotu šonu, skaldytinis su 3 aikštelėmis, skaldytinio dalis ir jo liekana nuo aikštelės, 2 nuoskalos. Dvarvietėje į P nuo kapinyno rasta XVII a. koklių. Kruonio piliavietės ariamoje dalyje surinkta XVI a. pabaigos -XVII a. glazūruotų ir neglazūruotų koklių ir žiestų puodų šukių. Matyt, buvusioje totoriškoje Panerių kaimavietėje rasta taip pat XVII a. ir vėlesnių žiestų puodų bei koklių šukių, galąstuvas(?).

Mažeikių raj. surasta spėjamo Geidžių kapinyno vieta, nesėkmingai MMT ieškota 1976, 1982 ir 1988 m. Mat P. Mitkus iš Geidžių (vėliau gyvenęs Mažeikiuose ir Kaune) neprisipažino rašęs P. Tarasenkai, kad "prie vieškelio, atgal keletas žingsnių" (nuo akmens, vadinamo Trobele, Pirtele -aut.) esančios daubos nuo iškasto žvyro. Kasdami žvyrą, žmonės rasdavę "kaukolių kaulų, žiedų ir šiaip papuošalų". Jiems "pagailęs ar pasibjaurėjęs toks darbas, stoję vežti žvyrą ant kelio". Daubos esančios prie pat kelio, per 1 km nuo Viešetės (VAK. B. 28. P. 281). Geidžiuose niekas daugiau apie radimvietę nežinojo, todėl spėta, kad ji gali būti jau naujo Tirkšlių-Geidžių kelio vietoje, šalia jo arba pušyne, naujųjų Mažeikių kapinių V dalyje, kur seniai buvo iškastos duobės. 1993 m. išaiškinta, kad prieš II-ąjį pasaulinį karą smėlis Geidžiuose kastas tik Gargaso eglyne (buv. Gargasų žemėje). Toje vietoje, prie minėto kelio, stovėjęs kryžius, o medyje buvusi įkelta ir statulėlė. Kasant bulviarūsius čia rasta kaulų. Taigi kapinynas turėtų būti 2,1 km į ŠV nuo Tirkšlių bažnyčios, 650 m į Š-ŠV nuo Tirkšlių-Geidžių kelio tilto per Viešetės upę ir nuo jos kairiojo kranto,

170 m į R nuo akmens, vadinamo Trobele, Pirtele, į ŠR nuo minėto kelio.

Panevėžio raj. Papušių piliakalnio liekanose, neseniai iškastose duobėse, pastebėti kultūrinio sluoksnio pėdsakai, rastas molio tinko gabalas. 1982 m. MMT ekspedicijos metu ir vėliau spėta, kad piliakalnis sunaikintas statant Panevėžio vandens valymo įrenginius (pokario metais piliakalnis nebuvo žvalgytas). Piliakalnio liekanos yra 1,1 km į ŠR nuo Nociagalos kaimo kapinių ir 1 km ta pačia kryptimi nuo buvusių Nevėžninkų (Nociagalos) pilkapių vietos, 700 m į ŠR nuo Papušių kaimo kapinių ir bažnyčios, 450 m į V nuo Nevėžio ir Uostrauto santakos, į PR nuo kairiojo Nevėžio kranto.

Rokiškio raj. Čedasų kaime, MMT 1986 m. žvalgant archeologijos paminklus rasta spėjama senovės gyvenvietė. Aptiktas daugiau kaip 1 m storio kultūrinis sluoksnis su gargažėmis ir sudegusiais akmenimis. Senovės gyvenvietė yra 500 m į PR nuo kelio Čedasai-Daliečiai, 800 m į Š nuo Minuvos upelio įtekėjimo į Čedaso ežerą, šio ežero ŠR krante, nuo ežero kylančiame šlaite. Gyvenvietė užima apie 100 m ilgio Š-P kryptimi ir iki 30 m pločio juostą. 1993 m. toje vietoje, dirbamame lauke, rastos 4 lipdytos puodų šukės (viena šukė - grublėtu paviršiumi, kitos - lygiu) ir geležies šlako gabalas.

Šilalės raj. nustatyta tikslesnė Vaidatonių (Šimkaičių) kapinyno vieta (1988 m. nustatyta daugiau negu 50 m per toli į PV). Ji yra 1,2 km į ŠR nuo Ančios ir Čyžupio ir 700 m į P-PR nuo Ančios ir Raudupio santakų, 500 m į PR nuo Juodgirio miško, Ančios dešiniajame krante, jos kilpos viduryje. Po II-ojo pasaulinio karo, iš ariamo kalnelio imant molį statyboms, rasdavo visokių dalykų: blizgančių kaip auksas branzalietų (apyrankių), aus-

karų, geležinių aprūdijusių kirvukų ir kauptukų, surūdijusių peilių, kaulų" (B. Zubricko duomenys).

Trakų raj. aplankyti 5 nauji paminklai.

Balceriškių pilkapiai yra 200 m į ŠR nuo geležinkelio Vilnius-Kaunas, 200 m į PR nuo kelio Vievis-Dūkštos, Vievio girininkijos miške, 59-tojo kvartalo centrinėje dalyje, į Š nuo miško keliuko. Pilkapyne yra 8 pilkapiai. Jie 7-13 m skersmens ir 1-1,5 m aukščio, apjuosti grioviais. Pilkapius parodė S. Senulis.

Lausgenių pilkapiai. I-oji pilkapių grupė yra tarp Spindžiaus ir Spindžiuko ežerų, 200 m į P nuo upelio, jungiančio šiuos ežerus, abipus kelio Onuškis-Drabužninkai. Į R nuo kelio yra 2, o į V - 5 pilkapiai. Jie 6-1O m skersmens ir O,3-1,5 m aukščio, apardyti tiesiant kelią. 300 m į PR nuo šių pilkapių, šalia jau minėto kelio (į ŠR nuo jo) yra dar 2 pilkapiai. Jie 9 m skersmens ir 1 m aukščio. Pilkapius parodė G. Gendrėnas.

Moluvėnų senovės gyvenvietė yra 200 m į P nuo kelio Vilnius-Kaunas, Didžiulio ežero ŠV krante esančioje kalvoje. Ariamame lauke, apie 2OO m ilgio Š-P kryptimi ir iki 1OO m pločio plote, rasta lipdytos keramikos grublėtu paviršiumi, dvigubo nupjauto kūgio formos verpstukas, akmeninis galąstuvas, geležies šlako, taip pat žiestos glazūruotos ir neglazūruotos keramikos, 1622 m. Zigmanto III Vazos lenkiškas šilingas. Kultūrinio sluoksnio storis apie 30 cm. Beveik visur jis visiškai suartas, tik kalvos R dalyje dar yra iki 5 cm storio nejudinto sluoksnio. Senovės gyvenvietė datuojama I tūkstantmečio po Kr. antrąja puse ir XVII a. Gyvenvietę parodė G. Gendrėnas.

Dusmenų dvarvietė yra 500 m į ŠR nuo Didžiulio ežero, 300 m į PR nuo Dusmenų bažnyčios, 100 m į P nuo kelio Onuškis-Dus-

menys-Daugai. Dvarvietėje, kaimo gyventojų dirbamuose sklypuose, rasta XVI a. pabaigos - XVIII a. glazūruotų koklių, puodų šukių, Jono Kazimiero 1661 m. lietuviškas šilingas, Varšuvos kunigaikštystės trys grašiai, švino kulkų, replės kulkoms lieti. Iškastas vienas 1x1 m dydžio šurfas. Rasti centrinio pastato plytų ir akmenų mūro, rišto molio skiediniu, pamatai. Jie tęsėsi iki 2 m gylio. Greičiausiai tai XVII a. pastato pamatai. Dvarvietę tikslinga įtraukti į archeologijos paminklų sąrašą. Prieš tai reikia išsiaiškinti, kiek ir kokių yra išlikę atskirų dvarvietės vietų, be to, nustatyti atskirų dvarvietės vietų išlikimo laipsnį ir chronologiją.

Vievio dvarvietė yra Vievio miesto PR pakraštyje, į P nuo kelio Vilnius-Kaunas ir į R nuo Vievio kapinių. Gyventojų dirbamoje žemėje rasta monetų (Zigmanto III Vazos lenkiškas pusantrokas, penki Jono Kazimiero šilingai, Kristinos šilingo klastotė, Augusto III grašis ir šilingas), žiestų puodų šukių, diržo sagtis, švininių šautuvo kulkų. Iškasti 1 kv. m 5 šurfai. Kultūrinis sluoksnis 2O-6O cm storio, visiškai permaišytas arimo, datuojamas XVIII a. Įtraukti į archeologijos paminklų sąrašus netikslinga.

Vilkaviškio raj. aptiktos Kaupiškių, Misviečių ir Vištyčio piliakalnių senovės gyvenvietės, nerastos 1984 m. MMT žvalgymo metu. Į PV nuo Kaupiškių piliakalnio pastebėtas gyvenvietės kultūrinis sluoksnis, rasta lipdytų šukių grublėtu, kruopėtu ir lygiu paviršiumi. Sluoksnis yra į ŠV nuo piliakalnio, gretimos kalvos PR šlaite. Į R nuo Misviečių piliakalnio, pelkės V krante esančios senovės gyvenvietės kultūrinio sluoksnio storis apie 5O cm, jame aptikta geležies gargažė, puodo šukių trupinėlių. Vištyčio piliakalnio kalvos PV ir R šlaituose rasta grublėtos keramikos. Į V nuo Piliūnų piliakalnio senovės gyvenvietės liekanų neberasta (išskyrus nedidelę puodo šukelę).

Šukių piliakalnio senovės gyvenvietės suartoje dalyje, esančioje į P nuo piliakalnio, rasta grublėtos keramikos šukė ir išarto pastato liekanos - daug anglių, molio tinko ir apdegusių akmenų. Stanaičių kapinyne mėtosi sudegusių kaulų, rasta kruopėtosios keramikos šukė, titnago nuoskalėlė.

Vilniaus raj. Dvaro (Pakrempelės) k. dvarvietė yra 1,5 km į Š nuo Papiškių k. kapinių, 600 m į ŠV nuo kelio Vilnius-Baltoji Vokė, 50 m į PR nuo Vokės upės dešiniojo kranto. Dvarvietėje, dirbamame lauke, surinkta XVII -XVIII a. keramikos, stiklo. D. Brazaitis čia yra radęs XVII a. pypkę. Dvarvietėje iškasti 1 kv. m 2 šurfai. Kultūrinis sluoksnis visiškai permaišytas ilgamečio arimo ir yra apie 5O cm storio. Dvarvietę įtraukti į archeologijos paminklų sąrašą netikslinga.

Vilniaus Verkių Riešės gyvenvietėje, apie 2OO m į Š nuo Riešės kairiojo kranto ir 15O m į PR nuo kelių į Vilnių, Kryžiokus bei Balsio ež. poilsiavietę sankryžos, aukštesnių laukų šlaite į daubą ant lauko keliuko, vedančio iš Verkių Riešės (parduotuvės) į Ožkinius, rastas titnaginis drožiamasis peilis.

Algirdas Girininkas

Nauji archeologiniai paminklai Rytų Lietuvoje

LKP MC ir NM 1993 metų pavasarį ir rudenį organizavo žvalgomąją ekspediciją, kurios tikslas buvo archeologiniu požiūriu ištirti "baltą dėmę", esančią Adutiškio-Didžiasalio apylinkėse, Švenčionių ir Ignalinos raj. rytinėse teritorijose. Čia iki šiolei nebuvo žinoma nė vieno archeologinio paminklo. Ekspedicijos me-